

RASPORED RADA BRAČNOGA PARTNERA I DOŽIVLJAJ BRAČNE KVALITETE DRUGOG PARTNERA: PROVJERA EFEKTA PRIJENOSA¹

JOSIP OBRADOVIĆ,* MIRA ČUDINA-OBRAĐOVIĆ**

Primljeno: travanj 2002.
Prihvaćeno: lipanj 2002.

Izvorni znanstveni rad
UDK: 159.944

Konstruiran je teoretski model koji se sastoji od tri nezavisne (egzogene) varijable i šest zavisnih (endogenih) varijabla. Egzogene varijable jesu: (1) ukupno vrijeme izbjavanja iz kuće zbog rada, (2) čestina prekovremenog rada i (3) smjenski rad, a endogene varijable jesu: (1) percepcija negativnog prijenosa partnerovog rada na brak, (2) percepcija negativnog prijenosa partnerovog rada na kućanstvo, (3) bračna intimnost, (4) bračna usamljenost, (5) percepcija partnerove potpore i (6) doživljaj bračne kvalitete. Model je provjeren na 340 bračnih parova zaposlenih u stalnom radnom odnosu, i to posebno za žene, a posebno za muševce. Za provjeru modela primijenjen je postupak EQS (Modeliranje pomoću strukturalnih varijabli) (Bentler i Wu, 1995). Nakon nekoliko modifikacija modela u skladu s Lagrangeovim multiplikatorom, dobiveni su modeli koji su u skladu s podacima za oba poduzorka. Svi indeksi primjerenosti vrlo su visoki; za žene je objašnjeno 68%, a za muševce 50% varijance varijable doživljaj bračne kvalitete.

Ključne riječi: izbjavanje zbog rada, prekovremeni rad, smjenski rad, negativni prijenos rada na brak, negativni prijenos rada na kućanstvo, bračna intimnost, bračna usamljenost, partnerska potpora i doživljaj bračne kvalitete.

Uvod

Za dobrobit odraslih pojedinaca, a osobito za dobrobit njihove djece, od najveće je važnosti bračna kvaliteta. Smanjena bračna kvaliteta može ugroziti zadovoljstvo i zdravlje pojedinca, njegovu radnu učinkovitost, a mnogobrojna istraživanja pokazuju da smanjena bračna kvaliteta povećava bračnu nestabilnost i uzrokuje nekompetentno roditeljstvo, što pogoršava djetetove razvojne uvjete i povećava sukob između roditelja i djece, osobito adolescenata (Conger i sur., 1991; Connel, 1994; Elder i sur., 1995; Hraba, 2000; Lorenz i sur., 1991). Zbog toga su od velike važnosti istraživanja svih čimbenika koji mogu ugroziti ili smanjiti bračnu kvalitetu.

Tijekom posljednja dva desetljeća mnogobrojni se istraživački radovi usmjeravaju na izučavanje sučelja rad-obitelj, osobito u anglosakson-

skom kulturnom krugu. Sva se ta istraživanja mogu svrstati u 4 skupine (Grzywacz i sur., 2000) od kojih dvije obuhvaćaju istraživanja utjecaja rada na obitelj i brak, a druge dvije obuhvaćaju istraživanja utjecaja obitelji na rad. Unutar svake od tih skupina jedna je podskupina usmjerena na pozitivne utjecaje, a druga na negativne (Guelzow i sur., 1991; Marshall i Barnett, 1991; O'Neil i Greenberger, 1994). Većina provedenih istraživanja pripada skupini koja proučava moguće negativne utjecaje rada na obitelj i brak (Jenkins i sur., 2000), operacionalizirajući najčešće utjecaj radnog stresa na obiteljske i bračne odnose (Barling i MacEven, 1992; Crouter i sur., 1999; Hughes i sur., 1992; MacDermitt i Williams, 1997). Drugim riječima, ta istraživanja se usredotočuju na ono što se naziva *efekt prelijevanja* (spill-over), tj. utječe li i koliko pojedinčeva

¹ Rad je dio istraživačkoga programa Socijalna struktura i socijalna integracija; financijski ga je podržalo Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske, a proveo Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb (402-02/96-08/738).

* Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

** Učiteljska akademija Sveučilišta u Zagrebu